

Lengyel és magyar keresztény versek antológiája

Az *Úrangyalára harangoznak* című, lengyel és magyar kortárs költők vallási témájú verseit bemutató antológia az európai keresztény tradíciókhoz szorosan kapcsolódó alkotások gyűjteménye. Vagyis világos és pontos tematikai tengely köré épült gyűjtemény. A kereszténység – ahogy az antológia főszerkesztőjének, Konrad Sutarskinak az előszavában olvashatjuk – Európa civilizációjának sok évszázados keretét adja. Átala jöhetett létre, alakulhatott és fejlődhetett az az államokból álló struktúra, amelyben az államok nemcsak politikai, de axiológiai – érték-tani értelemben is alakították a kontinens térképét. Olyan közösség volt, amely évszázadokig létezett, teljesítve reális lehetőségei szerint az evangelizáció küldetését, és megmutatva az embereknek – függetlenül társadalmi helyzetüktől, foglalkozásuktól – a végső célhoz, Isten királyságához vezető utat.

A második évezred számos változást hozott a keresztény Európa képén. Felosztások, egyházszakadások, közösségek felbomlása, háborúk, inváziók, politikai szembenállások és viták, ráadásul erőteljes, az európai kultúrát laicizáló folyamatok – ez csupán rövid felsorolása a keresztény Európát pusztító tényezőknek. A kereszténység mint az európaiságot összeforrasztó elem fennmaradt, nem vészett el, pedig folyton ki volt téve különféle ellenséges – külső és belső – erőknél. A mai Európa nem mindig akarja elismerni saját örökségét. Föl lehet itt tenni a kérdést, hogy mi volna ma Európa, és mik lennénk mi, a lakói, ha ez a nagy múltú hagyomány elmosódna. Mik volnánk Isten, a gondviselés, az isteni irgalom nélkül, mi irányítana bennünket a hétköznapi életben szeretet, szabadság és emberi méltóság nélkül, a keresztény tanításban gyökerező értékek nélkül? Ezek, sajnos, nem absztrakt kérdések. Napjainkban számos, világviszonylat-

ban végbemenő változás veszélyeztet minket, kultúránkat és Európát. És ezekre a veszélyekre mutat rá Konrad Sutarski, ugyanezzel bizonyítva egy keresztény tematikájú antológia létrehozásának szükségességét.

Nem kétséges, hogy egy ilyen antológia a mai olvasó számára érdekes forrássá válik. A benne lévő versek ugyanis rendkívül vonzó – ábrázolási, fogalmi és stilisztikai szempontból egyaránt gazdag –, a keresztény hagyományból eredő kortárs poétikai horizontot hoznak létre. Jelen antológia ezenfelül új kapcsolatot épít a szó művészete és a hit között, összegzése a modern világ és az ember elé állított keresztény kihívások iránti érzékenységnek. Az antológia verseinek eredményeként világos kép rajzolódott ki a vallási tartalmak által inspirált modern költészetéről. Harmadszor pedig, ez a gyűjtemény ellentmond annak a felszínes, de manapság gyakran idézett véleménynek, miszerint a vallásos költészet *minorum gentium* művészet.

Az *Úrangyalára harangoznak* című antológia – miként a bevezetőben említettem – lengyel és magyar költők verseit tartalmazza. Ez az összeállítás nem a véletlen műve. Hiszen annak a különleges kapcsolatnak, viszonynak a hangsúlyozásáról van szó, amely összekötötte azt a két nemzetet, amelyek aktívan írták be nevüket a keresztény civilizáció világába az első és a második évezred fordulójától kezdve. Kultúránkat és történelmünket sok minden kapcsolta és kapcsolja össze ma is. Érdekes és elolvasásra méltó tehát az ilyen jelentős hagyományon alapuló összeállítás, a lengyel és magyar költők verseinek közzétevése. A szerzők névsora pedig igazán figyelemre méltó. Találunk köztük kiváló, jelentős alkotókat, de akadnak olyanok is, akik az olvasók tágabb körében ismeretlenek. Mindkét csoportot kétségtelenül annak szükséglete köti össze,

hogyan elmélyítsék az isteni szeretet és szépség értelmét, amelyek számunkra, emberek számára különleges és folyton élő ajándékot jelentenek. És ezeknek a költőknek az olvasása állandóan emlékeztessen – ahogyan Zbigniew Herbert írta – „cierpliwy głos ksiądzki”, azaz: a könyv türelmes hangjára... Olyan igazság ez, amelyre mindig érdemes emlékezni.

A bemutatott antológiában megtaláljuk többek között Karol Wojtyła és Zbigniew Herbert verseit, amelyek példát jelentenek az Isten és az ember viszonya fölötti mélyreható töprengésre. Megtalálhatók az antológiában Tadeusz Nowak, Kazimierz Nowosielski és Adriana Szymbalska, valamint papok: Jan Twardowski, Janusz Kobiński, Jan Sochoń, Janusz Pasięba vagy Jerzy Szymik alkotásai is. Nem sorolok fel mindenkit, mert az antológia terjedelmes. Már ezek a nevek is sokat elárulnak a szerzők kiválasztásáról. Mindnyájan kiváló költők, és ők határozzák meg az egész gyűjtemény értékét. Az ő fényükben a kevésbé ismert szerzők is mintha a szokásosnál erőteljesebb hangon szólnának. Az antológia egészét kétségkívül a felsorolt hangnemek és hangsúlyok alkotják.

Az antológiában Jerzy Snopek, Konrad Sutarski és Trojan Tünde által fordított magyar költők közül érdemes megemlíteni például a kiváló alkotót, Pilinszky Jánost, de szerepel Tari

István, Csoóri Sándor, Nagy Gáspár is – és még sokan mások. A magyar blokkot megelőzi egy Bata János által írt előszó. Többek között arról ír, hogy védeni kell a keresztény kultúrát a kifejezőerejének és sajátosságának eltüntetésétől. Erkölcsi kötelességünk – mondja – gondozni azt, amit elődeink hagytak ránk. E nélkül önazonosságát veszített világunk már nem lesz a mi világunk.

T. S. Eliot egyszer azt írta, meggyőződése szerint minden kereszténynek kötelessége bizonyos kritériumok és normák tudatos támogatása (kivéve azokat, amelyeket a világ többi része alkalmaz), és ezen normák és kritériumok szerint kell értékelni mindent, amit olvasunk. Az antológia „olvasása” az imént említett „kritériumokra és normákra” köteles emlékeztetni bennünket, és újra életre kelteni azokat.

A Konrad Sutarski szerkesztette antológiának tehát esélye van arra, hogy ne csak a keresztény hagyomány nyomait elevenítse fel, hanem forrása legyen – és annak is kell lennie – a századunkbeli kereszténység szerepére vonatkozó inspirációknak és gondolatoknak.

Fordította: Szenyán Erzsébet

* **Prof. dr. hab. Wojciech Kaliszewski** (IBL – Irodalmi Kutatóintézet, Varsó) *Az Úrangyalára harangoznak* című, a kereszténység védelmében készített költészeti antológiáról írt ismertetője.

A bajai Szentháromság tér